herpy

SKINKER

Grankogleskink

Tiliqua rugosa

En langsom, tungt pansret australsk skink, der ligner en grankogle med en kort, bred hale. *Tiliqua rugosa* har en koboltblå tunge, som den viser frem ved trussel, lever mest af planter og danner par, der holder sammen år efter år. Den kræver solplads, UVB og tørre forhold.

Familie: Scincidae Engelsk: Bobtail Tidligere navn: *Trachydosaurus rugosus* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**30-45 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**600-900 g**
Levetid	**10-20 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken og savanne**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 45 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**15-29 °C**
Hotspot	**35-40 °C**
Temperatur, nat	**10-20 °C**
Luftfugtighed	**20-40 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter, frugt, planter og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kuldstørrelse	**1-4 unger**
Kuld pr. år	**1**
Drægtighed	**140-170 dage**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks III**
EU-bilag	**Bilag C**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste III og bilag C i EU's forordning om handel med vilde dyr. Dyr skal være lovligt erhvervet, og dokumentation for oprindelsen skal følge dyret. Ingen skinker er forbudt at holde i Danmark efter bekendtgørelsen om dyr, der ikke må holdes af private.

Om arten

Tiliqua rugosa er en kraftig, langsom skink med et lavt, bredt legeme og korte ben. Skællene er store, ru og hårde, især på ryggen, så dyret ligner en grankogle, og artsnavnet *rugosa* betyder netop ru. Hovedet er stort og trekantet, og kæberne er stærke. Tungen er koboltblå og står i kontrast til den lyserøde mund. Den vises frem sammen med et kraftigt hvæs, når dyret føler sig truet. Tungen bruges også flittigt som sanseorgan sammen med Jacobsons organ.

Halen er kort, bred og afrundet og ligner hovedet, hvilket kan forvirre et rovdyr. Den rummer også et fedtlager, som dyret tærer på i magre tider og under vinterhvilen. I modsætning til mange andre skinker kan *T. rugosa* ikke smide halen. Voksne dyr er 30-45 cm lange og vejer 600-900 g. Hannernes hale er måske lidt slankere og længere, men det er ikke et sikkert kendetegn.

Der er fire underarter. *T. r. aspera* fra det østlige Australien har den korteste og bredeste hale og er ofte ensfarvet brun. *T. r. rugosa* fra det vestlige Australien er rødbrun med gule pletter eller hvide bånd. *T. r. konowi* fra Rottnest Island er lille og mørk med fine hvide prikker, og *T. r. palarra* lever ved Shark Bay. Farve og tegning varierer meget, så underarterne er ikke altid lette at kende fra hinanden. Dyrene er rolige og vænner sig til forsigtig håndtering, men et bid fra de stærke kæber gør ondt.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Udbredelse og levested

Tiliqua rugosa lever i de tørrere dele af det sydlige Australien: det sydlige Western Australia, det sydlige South Australia, Victoria, det indre New South Wales og det sydlige og centrale Queensland. Arten findes ikke på kysten og i bjergene i det østlige og sydøstlige Australien og ikke i det nordlige Australien.

Tre af de fire underarter lever kun i Western Australia: *T. r. rugosa*, *T. r. palarra* ved Shark Bay og *T. r. konowi* på Rottnest Island. *T. r. aspera* er den østlige form med typelokalitet ved Adelaide. Arten er almindelig og ses ofte på vejene, hvor mange bliver kørt over.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Arten lever i tørre til halvtørre egne: krat, eukalyptusskov, græsklædte ørkenområder, spinifex og kystnær hede. Den soler sig på åbne pletter og søger ly under lav bevoksning, træstammer og løv eller i huler. Dyret er dagaktivt: det varmer sig op i solen om morgenen, æder og soler sig videre og søger skjul, når temperaturen falder mod aften.

Klimaet har varme, tørre somre og efterår og kølige, vådere vintre og forår. Føden er rigest efter vinterregnen og knap om sommeren, og det er her, fedtlageret i halen kommer til nytte. Om vinteren går dyrene i vinterhvile. Hjemmeområdet er nogle få hektar stort og bruges i mange år, og naboer, der er i familie, deler både område og skjul uden at slås.

Pasning

TERRARIET

Arten klatrer ikke, så gulvarealet er det vigtigste. Et par skal have mindst 120 × 60 × 45 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Mindre terrarier på 90-100 × 50-60 cm er kun nok til ét dyr. Terrariet skal være ventileret foroven og have et låg, så det er flugtsikkert.

Bunden skal være tør, fx en blanding af sand og grus eller tørt løv. Undgå avispapir. Et fugtigt underlag over længere tid giver svampeinfektioner på bug og fødder. Sæt et lavt, fladt skjul med plads til to dyr og krumme stykker bark eller træ, og læg tørt løv eller græs ud. Luften skal kunne bevæge sig, men uden træk.

Om sommeren kan dyrene holdes udendørs i en indhegning, der er gravesikker og har mindst 8 timers sol om dagen, men også skygge og et tørt, overdækket ly. I Danmark er det kun muligt i den varme del af året.

TEMPERATUR

Terrariet skal have en tydelig gradient. Den varme ende skal være 27-29 °C, og under en spotlampe skal solpladsen nå 35-40 °C i flere timer om dagen. Angivelserne for den kølige ende svinger fra omkring 15 °C til 21 °C. Om natten slukkes lampen, og temperaturen må gerne falde gradvist. Angivelserne svinger fra 10 °C til 18-24 °C; almindelig stuetemperatur er fint.

Brug en termostat på varmepæren, og mål med digitale termometre i begge ender og med et infrarødt termometer på solpladsen. I naturen går arten i vinterhvile, og en køligere periode med kortere dage om vinteren svarer til dens rytme, men temperatur og varighed for en vinterhvile i terrariet er ikke kendt.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten kommer fra tørre egne og skal have en luftfugtighed på 20-40 %. Hold bunden tør, og lad ikke vand stå.

Tilbyd frisk vand i en meget lav skål, der ikke kan vælte, og som dyret nemt kan komme op af. Tøm og vask skålen jævnligt. Vand kan også gives en gang om ugen i et separat terrarie, så bunden ikke bliver våd; tør derefter bug og fødder. Dyret skifter hud 4-5 gange om året, ofte i ét stykke, inklusive brillen over øjet.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og skal have et UVB-rør tændt 8-12 timer om dagen. Røret skal måles jævnligt eller skiftes mindst hvert halve år, fordi UVB-udstrålingen aftager. Ferguson-zone 3 er et skøn for en art, der soler sig i åbent terræn. Kombinér med en spotlampe, der giver solpladsen sin varme.

Lad lyset følge årstidens dagslængde, og sluk om natten. Der må ikke være glas eller plast mellem røret og dyret, og dyret skal kunne søge skygge og skjul.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Tiliqua rugosa er altædende med vægten på planter. Voksne dyr skal have 70-80 % plantekost og kun 20-30 % dyrisk føde. Giv en bred blanding af grønt, bløde og hårde frugter, blomster som hibiscus og margueritter, større insekter og snegle, som dyret knuser med kæberne. Små stykker råt kød accepteres, mens museunger kun er en sjælden godbid. Iceberg-salat har lille næringsværdi.

Pudr maden med et kalk- og vitamintilskud. Angivelserne for fodringshyppighed svinger fra hver dag til en gang om ugen for voksne; 2 gange om ugen er et godt udgangspunkt. Unge dyr fodres hver 3.-4. dag. Følg dyrets vægt og kropsform, og skær ned, hvis det bliver fedt. Snegle fra naturen skal komme fra steder uden sneglegift.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er rolig og vænner sig til forsigtig håndtering. Nye dyr kan være sky, og nogle går tilbage til hvæs og gaben efter få dage uden kontakt. Hold aldrig dyret på ryggen, og giv altid fødderne noget at stå på. Bid gør ondt og kan give blødende sår, så brug handsker, hvis du er i tvivl.

I naturen er dyrene stedfaste og danner par, der finder sammen igen år efter år. Hold derfor et par eller et enkelt dyr. To hanner kan holdes sammen, men skal overvåges nøje, fordi de kan slås, og fremmede hanner angribes. Dyret er trægt og hviler meget, især om vinteren.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnene er svære at skelne. Hannernes hale kan være lidt slankere og længere, men det er ikke et sikkert kendetegn. Den sikreste metode er røntgen med kontrastvæske i hemipenislommerne hos dyrlægen. At presse hemipenes ud kan skade dyret og bør overlades til dyrlægen. Alder og vægt ved kønsmodenhed er ikke kendt.

PARRING

I naturen finder parrene sammen i september og oktober, og selve parringen sker sidst i oktober eller i november, det sydlige forår. Hannen følger hunnen tæt i et par uger før parringen. Arten er monogam, og de samme dyr parrer sig ofte år efter år. Har parret overvintret sammen, er der ingen problemer. Har dyrene været skilt ad under vinterhvilen, sættes hunnen ind til hannen bagefter, ikke omvendt. Et par giver ikke altid unger.

ÆGLÆGNING OG KULD

Arten føder levende unger. Hunnen har en veludviklet moderkage, som ernærer fostrene. Drægtigheden varer omkring fem måneder, og ungerne fødes sent på sommeren eller tidligt på efteråret, i naturen i marts-april. Kuldet er som regel på to unger, nogle gange én, sjældnere tre eller fire. Kuldet vejer over en fjerdedel af hunnens vægt, så hun skal have rigeligt med føde og kalk hele drægtigheden.

INKUBATION

Der er ingen æg at udruge. Drægtigheden varer omkring fem måneder, svarende til tallet i boksen. Hunnen skal have solplads, UVB og et varieret foder, og terrariet skal holdes tørt og roligt. Ungerne æder fosterhinderne og klarer sig selv fra fødslen, men i naturen bliver de i nærheden af forældrene i flere måneder.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er store ved fødslen: de vejer 60-140 g og er omkring halvt så lange som hunnen. De kan bo i et terrarie som de voksnes med tør bund, solplads og UVB. Giv hakket grønt, finthakket frugt og små insekter, pudret med kalk og vitaminer, hver 3.-4. dag. Vej dem jævnligt. Den store fødselsstørrelse giver ungerne tid til at lægge fedt på før den første vinter.

Sundhed og typiske fejl

Tiliqua rugosa er hårdfør, når den får sol, UVB og tørre forhold. De typiske problemer er:

- Svampeinfektion på bug og fødder ved for fugtigt underlag.
- Bobtail-influenza, en smitsom luftvejssygdom, der skyldes et virus (Shingleback nidovirus 1) og er påvist hos dyr i Western Australia. Tegnene er rindende øjne og næse, slim i munden, nysen, sløvhed og vægttab. Nogle dyr bærer smitten uden symptomer. Der er ingen specifik behandling, men støttebehandling hos dyrlægen redder de fleste, og en PCR-test kan påvise virus.
- Flåter og mider.
- Overvægt ved for meget foder og for lidt bevægelse.
- Mangel på kalk og D3 ved for lidt UVB og ensidig kost.

Sæt nye dyr i karantæne i mindst en måned, før de kommer sammen med andre. Dyrene skjuler sygdom godt, så kontakt en dyrlæge med erfaring i krybdyr ved ændret appetit, vægttab eller udflåd.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.